

УДК 378.147.111+613.253.4

Ільницька О.М., Дівнич Т.Я.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ ВИЩОГО МЕДИЧНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ ЯК ОСНОВА НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ТА ПРОФЕСІЙНОГО РОСТУ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

ДВНЗ „Івано-Франківський національний медичний університет”

У статті розглядається поняття «самостійна робота» та визначається специфіка самостійної роботи студентів вищих медичних навчальних закладів. Наголошується на необхідності самостійної роботи студентів як виду навчальної діяльності, спрямованої на формування пізнавальних здібностей студентів, безперервну самоосвіту та подальший розвиток по фаховій спрямованості. Також визначено роль самостійної роботи в професійному становленні майбутнього фахівця.

Ключові слова: самостійна робота, вищий медичний навчальний заклад, професійна діяльність.

Вступ

Навчальний процес у вищому навчальному закладі передбачає поетапне і послідовне оволодіння кожним студентом знаннями на теоретичному і практичному рівні. Важливу роль у процесі навчання відіграє самостійна робота студента над навчальним матеріалом, оскільки вона призводить до розвитку знань, навичок та вмінь, стимулює професійне зростання студентів, виховує їх творчу активність та ініціативу.

Специфіка обраних студентами професій медичного напрямку потребує системної самостійної роботи, безперервного самовдосконалення. Самостійна робота необхідна не лише для оволодіння змістом певної дисципліни, але й для формування здатності брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати клінічні проблеми, знаходити конструктивні рішення та вихід із різноманітних ситуацій тощо. Тому, дана тема на сьогоднішній час є актуальною, оскільки одним із основних завдань вищого медичного навчального закладу є підготовка випускників до самостійної діяльності, що може бути досягнуто шляхом правильно організації самостійної роботи для їх подальшого професійного росту.

Мета роботи

Специфіка самостійної роботи студентів вищих медичних навчальних закладів як основа навчально-пізнавальної діяльності та професійного росту майбутніх лікарів.

Основна частина

Сучасна система вищої медичної освіти покликана готувати молодих фахівців з високим рівнем теоретичної підготовки за своєю лікарською спеціальністю, здатних швидко і ефективно реагувати на сучасні досягнення медичної науки, які володіють широким спектром клінічного мислення і навичками епідеміологічної оцінки ситуації, готових впроваджувати нові технології в практичну охорону здоров'я. Нагальна потреба в постійному підвищенні рівня знань привела до появи такого цікавого феномену в суспільному житті, як самоосвіта та безперервна освіта [1]. Саме тому підготовка студентів у вищому навчальному закладі впливає із завдань та особливостей їхньої майбутньої професійної діяль-

ності, необхідність здійснювати ними важливі функції та діяти не за зразком пройденого дослідження, а відповідно до даної ситуації, аналізуючи результати своєї роботи. Це може бути успішно реалізовано у практичній діяльності лікаря тільки за умови, коли в основі підготовки студентів вищого медичного навчального закладу є логіка розвитку і розгортання системи професійної самостійної діяльності.

Проблема організації самостійної роботи студентів знайшла своє відображення в дослідженнях багатьох педагогів: А. Алексюка, С. Архангельського, Ю. Бабанського, В. Безпалька, П. Підкасистого та психологів: А. Петровського, О. Лєонтєва, К. Платонова, С. Рубінштейна.

Самостійна робота студентів є однією з форм навчально-виховного процесу, що охоплює як доаудиторну, аудиторну, так і позааудиторну роботу студентів та розвиває самостійність мислення, сприяє виробленню відповідних навичок [2]. Оскільки, як доводить життя, ті знання, до яких студент дійшов самостійно, завдяки власному досвіду, міркуванням і діям, стають справді міцним здобутком в подальшій його професійній діяльності.

Самостійна робота сприяє розвитку творчих здібностей особистості, забезпечує оптимальний режим роботи кожного студента згідно з його індивідуально-психологічними здібностями та ступенем підготовки. Самостійна робота студентів медичного університету є невід'ємною складовою навчального процесу і відправним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час вільний від обов'язкових навчальних занять.

Традиційно самостійна робота визначається як «основний спосіб освоєння студентами навчального матеріалу без участі викладача, а також час, вільний від обов'язкових навчальних занять» [3].

Специфічні риси самостійної роботи детальніше розкриваються в такому визначенні: «...форма навчання, в якій студент засвоює необхідні знання, опановує уміннями і навичками, навчається плановірно і систематично працювати, мислити, формує стиль розумової діяльності» [4].

Українська дослідниця І.В. Рєвко зазначає, що у процесі вдосконалення професійної освіти

викладач акцентує свою діяльність не на розробках нових форм і методів активізації власної діяльності, а на стимуляції активності студентів. Від волі, інтересів і прагнень останніх залежить ступінь залучення до навчального процесу і, як наслідок, успішність оволодіння професією. Саме тому під час підготовки фахівців медичного профілю у вищих навчальних закладах самостійній роботі студентів надається пріоритетне значення [5].

Самостійну роботу, на думку В.М. Грібінова, слід розглядати як активну, творчу, керовану і контрольовану навчальну діяльність, яка здійснюється в процесі занять як під керівництвом викладача, так і без нього. Вчений наголошує на тому, що це специфічний вид діяльності учіння, мета якого – формування самостійності як якості особистості та набуття умінь, знань і навичок студентів за вибраним напрямом підготовки і спеціальністю [6].

Тому саме при систематичній, добре організованій самостійній роботі студенти активно ставляться до навчання, проявляють ініціативу і творчу думку. За таких умов навчально-виховний процес перетворюється в процес самоосвіти студентів під керівництвом викладачів, і дидактичні основи його повинні будуватися за принципами і формами, які виховують самостійне мислення, стимулюють творчість і культивують професійні якості студента.

Традиційно самостійна робота студентів проводиться за такими формами [7]:

- індивідуальні (реферативні повідомлення, курсове, дипломне проектування, самостійна науково-дослідницька робота, індивідуальні консультації, олімпіади тощо);

- групові (проектне та проблемне навчання, навчання у співпраці, ігрове проектування, групові консультації, факультативні заняття, заняття в гуртках);

- масові (проектне навчання, програмоване навчання).

Також при цьому самостійна робота повинна мати конкретні змістові характеристики, контролюватися, перевірятися й оцінюватися. Вона включає вивчення тем, що не розглядаються на практичних заняттях, але входять до навчальних програм та контролюються на підсумкових заняттях.

Активна самостійна робота студентів можлива тільки за наявності серйозної і стійкої мотивації. Найсильніший мотивуючий фактор - підготовка до подальшої ефективної професійної діяльності. Одним із методів активізації навчальної діяльності може служити створення проблемної ситуації. Проблемні ситуації ставлять студента перед необхідністю вибору в процесі прийняття рішення, що формує не тільки його волю, але і його мислення. З найдавніших часів найважливішим методом придбання знань, як теоретичних, так і практичних, вважається організація «ділової гри» (імітація професійної діяльності

в обстановці, максимально наближеній до умов реального життя) [8]. Сенс навчальної ігрової імітації полягає в тому, щоб виховати у студента і лікаря практичне вміння безпомилкової диференціальної діагностики, клінічно подібних захворювань, економного встановлення достовірного діагнозу та оптимального лікування хворого в найкоротші терміни [9].

Тому, майбутні медичні працівники передусім повинні навчитися правильно ставити діагноз, визначати етіологію та патогенез захворювання, вирішувати питання щодо необхідності та характеру медикаментозної терапії. Адже на сьогоднішній час у вищому медичному навчальному закладі важливим є формування оволодіння професійними навичками для обстеження та лікування хворих, набуття знань, необхідних для подальшої самостійної роботи, вміння їх використовувати в певних клінічних ситуаціях. Студенти повинні не лише брати активну участь у процесі сприйняття та засвоєння знань, а й мати стосовно них власну позицію, бути спроможними застосувати вивчене на практиці, творчо переосмислювати, співвідносити здобуті результати діяльності з перспективами своєї майбутньої професії.

Таким чином, важливість і необхідність якісної підготовки студентів-випускників медичних вузів в системі підготовки майбутнього фахівця незаперечна. Дуже важливо, щоб в результаті цього навчання кожен студент опанував ті знання, вміння і навички, які дозволять йому після закінчення вищого навчального закладу працювати в закладах охорони здоров'я.

Висновки

Отже, самостійна робота студентів – це вид навчальної діяльності, спрямований на формування пізнавальних здібностей студента, їх спрямованість на безперервну самоосвіту. Вона є важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Також самостійна робота сприяє поглибленню й розширенню знань, пробудженню інтересу до пізнавальної діяльності, оволодінню прийомами процесу пізнання, розвитку пізнавальних здібностей. Підняти рівень самостійної роботи студентів у вищому навчальному закладі можна тільки на підставі вивчення діючих у цій галузі взаємозв'язків явищ та закономірностей. Адже організованість, цілеспрямованість і плідність самостійної роботи студентів з навчальними матеріалами визначається факторами фізіологічного, психологічного, методологічного, побутового та суспільного характеру. Комплексне вивчення цих складників може бути запорукою успіху самостійного навчання, що включає спосіб самовдосконалення, робота над собою, розуміння необхідності, яка дозволяє студентові добровільно розвивати свої знання, навички, уміння, здібнос-

ті і творчий потенціал у подальшій професійній діяльності.

Література

1. Грицюк Л. К. Організація самостійної роботи студентів у навчальному процесі вищого навчального закладу / Л. К. Грицюк, М. В. Сірук // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2011. – № 17. – С. 9–14.
2. Туркіна М. В. Сутність поняття самостійно-пізнавальної діяльності студентів у психологічній та педагогічній літературі / М. В. Туркіна // Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка. – 2011. – № 5 (216). – С. 100-114.
3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник / [В. Г. Кременя, М. Ф. Степко, Я. Я. Болюбаш та ін.] – Тернопіль : ВЕЖА, 2004. – 384 с.
4. Вітвицька С. С. Основи педагогіки вищої школи: Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання для студентів магістратури / С. С. Вітвицька. – К. : Вища школа, 2006. – 384 с.
5. Ревко І.В. Особливості організації самостійної роботи на заняттях з іноземної мови у немовних вищих закладах освіти / І. В. Ревко // Самостійна робота як компонент технології навчання: Збірник матеріалів круглого столу. – Чернівці : ЧДІПСТП. – 2008. – С. 34-37.
6. Грібінов В. М. Самостійна робота студентів для організації навчання за модульною технологією / В. М. Грібінов, О. О. Пилипенко, А. В. Скрилиць // Електроніка та системи управління НАУ. – 2006. – № 2 (8). – С. 149-156.
7. Демченко О. Дидактична система організації самостійної роботи студентів / О. Демченко // Рідна школа. – 2006. – № 5. – С. 68–70.
8. Дещекіна М. Ф. Ділова клінічна гра в медичному інституті / М. Ф. Дещекіна, М. С. Діанкіна, Л. І. Ільєнко, В. П. Леніченко // Педіатрія імені Сперанського. – 1999. – № 3. – С. 69-72.
9. Шамо́в І. А. Ділова гра в медичному вузі: посібник для викладачів / І. А. Шамо́в, Г. Е. Гаджієв. – Махачкала : ІСЦ ДДМА, 2008. – 56 с.

Реферат

САМОСТОЯТЕЛЬНАЯ РАБОТА СТУДЕНТОВ ВЫСШЕГО МЕДИЦИНСКОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ КАК ОСНОВА УЧЕБНО-ПОЗНАВАТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ И ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РОСТА БУДУЩИХ ВРАЧЕЙ
Ильницькая О.М., Дивнич Т.Я.

Ключевые слова: самостоятельная работа, высшее медицинское учебное заведение, профессиональная деятельность.

В статье рассматривается понятие «самостоятельная работа» и определяется специфика самостоятельной работы студентов высших учебных заведений. Подчеркивается необходимость самостоятельной работы студентов как вида учебной деятельности, направленной на формирование познавательных способностей студентов, непрерывное самообразование и дальнейшее развития по профессиональной направленности. Также определена роль самостоятельной работы в профессиональном становлении будущего специалиста.

Summary

INDEPENDENT WORK OF STUDENTS AT HIGHER MEDICAL EDUCATIONAL INSTITUTIONS AS BASIS FOR LEARNING AND RESEARCH ACTIVITIES AND PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF FUTURE DOCTORS

Ilnytska O.M., Divnych T. Ya.

Key words: independent work, higher medical schools, professional activities.

The educational process in higher education involves a gradual and consistent mastery of students' knowledge at both theoretical and practical levels. Independent work is known as indispensable part of learning because it leads to the gain of knowledge, development of skills and abilities, stimulates professional growth; gives rise to their creativity and initiative. The article deals with the concept of 'independent work' as well as specifies the peculiarities of independent work at higher educational institutions. There have been presented some strong reasons to promote and encourage an independent work as a type of educational activity aimed at developing cognitive abilities, continuing self-learning. The role of independent work in the professional development of future specialists has also been determined.